

Anonimizuota versija

Vertimas

C-350/24 – 1

Byla C-350/24

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. gegužės 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Cour de cassation (Prancūzija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. gegužės 3 d.

Kasatorė:

HJ

Kita kasacinio proceso šalis:

Crédit Agricole Corporate & Investment Bank

<...>

COUR DE CASSATION

<...>

PLENARINĖ SESIJA

2024 m. gegužės 3 d. viešasis posėdis

- Perdavimas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui
- Bylos nagrinėjimo sustabdymas

<...>

PRANCŪZIJOS RESPUBLIKA

PRANCŪZŲ TAUTOS VARDU

LT

2024 m. GEGUŽĖS 3 D. *COUR DE CASSATION* (Kasacinis teismas)
SPRENDIMAS, priimtas PLENARINĖJE SESIJOJE

HJ, kurios nuolatinė gyvenamoji vieta yra [Kurbevua] [(Prancūzija)], pateikė <...> kasacinį skundą <...> dėl 2021 m. gegužės 27 d. *Cour d'appel de Versailles* (Versalio apeliacinis teismas) sprendimo, priimto išnagrinėjus ginčą tarp HJ ir akcinės bendrovės *Crédit agricole Corporate & Investment Bank*, kurios registruota buveinė yra <...> [Monruže] [Prancūzija], kitos kasacinio proceso šalies.

2023 m. spalio 18 d. sprendimu *Cour de cassation* socialinių bylų kolegija nurodė perduoti kasacinį skundą nagrinėti plenarinei sesijai.

<...>

<...> [proceso duomenys]

Cour de cassation, posėdžiaudamas plenarine sesija <...> [proceso duomenys] pasitaręs įstatymų nustatyta tvarka, priėmė šį sprendimą.

Faktinės aplinkybės ir procesas

- 1 Bendrovė *Crédit agricole Corporate & Investment Bank* (CACIB) įdarbino HJ pagal 2007 m. sausio 17 d. darbo sutartį. Paskutinį kartą, prieš išeidama nedarbingumo atostogų, nuo 2013 m. rugpjūčio 28 d. HJ dirbo klientų informacinių sistemų specialiste Jungtinėje Karalystėje.
- 2 Šiai sutarčiai taikoma Jungtinės Karalystės teisė.
- 3 2013 m. rugsėjo 23 d. HJ, manydama, kad patyrė diskriminaciją dėl lyties ir psichologinį priekabiavimą, kreipėsi į darbo bylų teismą dėl įvairių sumų, susijusių su darbo sutarties vykdymu, sumokėjimo ir žalos atlyginimo.
- 4 2019 m. birželio 26 d. sprendimu *conseil de prud'hommes* (darbo bylų teismas) atmetė jos reikalavimus.
- 5 2021 m. gegužės 27 d. sprendime *Cour d'appel de Versailles* (Versalio apeliacinis teismas) konstatavo, kad HJ nenurodė pirminių faktinių aplinkybių, į kurias būtų galima atsižvelgti kaip į reikšmingas ir iš kurių reikėtų daryti išvadą dėl diskriminacijos, kaip tai suprantama pagal *Equality Act 2010* (2010 m. Lygybės įstatymas) 13–19 ir 136 straipsnius. Jis taip pat nusprendė, kad diskriminacinis priekabiavimas, kaip tai suprantama pagal 26 straipsnį, ir represalijos, kaip tai suprantama pagal to paties įstatymo 27 straipsnį, nebuvo įrodyti.
- 6 HJ pateikė kasacinį skundą.

Kasacinio skundo pagrindai

- 7 HJ kritikuoja tai, kad [skundžiamu] sprendimu atmesti visi jos reikalavimai, kuriais, be kita ko, prašoma konstatuoti, kad ji patyrė diskriminaciją dėl lyties, diskriminacinį priekabiavimą ir represalijas.
- 8 HJ iš esmės teigia, kad apeliacinis teismas, iš eilės išnagrinėjęs kiekvieną iš jos nurodytų diskriminacinių situacijų ir nusprendęs, kad ji negalėjo nurodyti pirminių faktinių aplinkybių, į kurias būtų galima atsižvelgti kaip į reikšmingą aplinkybę kvalifikuojant diskriminaciją, kaip ji suprantama pagal *Equality Act 2010*, priėmė sprendimą remdamasis 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 19 straipsnio neatitinkančiu *Equality Act* išaiškinimu, nes pagal šį straipsnį teismas turi bendrai įvertinti faktines aplinkybes ir nuspręsti, ar jos leidžia daryti prielaidą dėl diskriminacijos.
- 9 HJ taip pat teigia, jog pažymėjęs, kad, nors iš pateiktų dokumentų matyti, kad darbuotojai, dirbę bendrovei užsienyje, iš esmės buvo vyrai, apeliacinis teismas nusprendė, kad vien šios informacijos nepakanka, kad būtų galima daryti prielaidą, jog moterys buvo diskriminuojamos, nes nebuvo jokių duomenų apie moterų kandidatavimą dirbti užsienyje. HJ nuomone, taip nusprendęs, nors tai, jog dauguma užsienyje dirbančių darbuotojų buvo vyrai, leido daryti prielaidą dėl netiesioginės diskriminacijos buvimo ir todėl CACIB turėjo įrodyti, kad [jos] tarptautinio judumo sistema nėra diskriminacinė, apeliacinis teismas, kuris darbuotojui nustatė pareigą įrodyti diskriminaciją, rėmėsi 2006 m. liepos 5 d. Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnio neatitinkančiu *Equality Act 2010* nuostatų aiškinimu.

Taikytinų principų ir teisės aktų apžvalga

I - Europos Sąjungos teisė

- 10 Kaip yra nusprendęs [Europos Sąjungos Teisingumo Teismas] <...>, pagal tarpusavio pasitikėjimo principą kiekviena valstybė narė turi laikyti, kad, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės ir ypač šioje teisėje įtvirtintų pagrindinių teisių (<...> 2014 m. gruodžio 18 d. Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) nuomonės 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, 191 punktą).
- 11 Pagal Europos Sąjungos teisės viršenybės principą, kuri [Teisingumo Teismas] įtvirtino <...> Sprendime *Costa* (1964 m. liepos 15 d. Sprendimas *Costa / E.N.E.L.*, 6/64, ECLI:EU:C:1964:66) ir pripažino „pagrindiniu“ (1973 m. spalio 10 d. Sprendimas *Variola / Italijos finansų administracija*, 34/73, Rink., ECLI:EU:C:1973:101), reikalaujama, kad visos valstybių narių institucijos užtikrintų visišką įvairių Sąjungos teisės normų veiksmingumą ir kad valstybių

narių teisė negali pakenkti šių įvairių normų veiksmingumui tų valstybių teritorijoje (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Poplawski*, C-573/17, 54 punktas, ECLI:EU:C:2019:530).

- 12 Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga, kuri padeda užtikrinti Sąjungos teisės normų viršenybę prieš nacionalinės teisės normas, kurios nebuvo suderintos su Sąjungos teisės normomis, kyla iš valstybių narių pareigos esant direktyvai pasiekti joje numatytą rezultatą ir iš Sutarties 5 straipsnyje (dabar – [SESV] 4 straipsnio 3 dalis) nustatytos pareigos imtis visų bendrų ar specialių priemonių, tinkamų užtikrinti šios pareigos vykdymą. Ji taikoma visoms valstybės narės valdžios institucijoms, įskaitant teismines institucijas, ir kilus ginčui tarp privačių asmenų (1984 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Von Colson ir Kamann*, 14/83, 26 punktas, ECLI:EU:C:1984:153). Nuo to laiko ši jurisprudencija buvo nuolat pakartojama. Nuo šiol ji grindžiama SESV 288 straipsnio trečia pastraipa (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Smith*, C-122/17, 39 punktas, ECLI:EU:C:2018:631).
- 13 Teisingumo Teismas primena, kad pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, turi tam tikras ribas, nes ji negali būti pagrindas aiškinti nacionalinę teisę *contra legem* (2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Link Logistik NN*, C-384/17, 59 ir 61 punktai, ECLI:EU:C:2018:810; 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact/Minister for Agriculture and Food ir kt.*, C-268/06, 100 punktas, ECLI:EU:C:2008:223).
- 14 Vis dėlto jis priduria, kad jeigu nacionalinis teismas, kuris, nagrinėdamas ginčą dėl bendrojo Sąjungos teisės principo, pavyzdžiui, direktyvoje sukonkretinto nediskriminavimo principo, iš tikrųjų negali aiškinti nacionalinės teisės taip, kad ji atitiktų šią direktyvą, jis vis dėlto privalo užtikrinti iš Sąjungos teisės asmenims kylančią teisinę apsaugą ir garantuoti visišką šios teisės veiksmingumą, prireikus netaikydamas nė vienos šiam principui prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos (2010 m. sausio 19 d. Sprendimo *Kücükdeveci*, C-555/07, 51 punktas, EU:C:2010:212016; 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimo (didžioji kolegija) *Dansk Industri*, C-441/14, 35 punktas, ECLI:EU:C:2016:278).

II. Direktyva 2006/54/EB

- 15 Direktyva 2006/54/EB, kurios 2 ir 5 konstatuojamosiose dalyse daroma nuoroda į Sutarties 2 straipsnį ir 3 straipsnio 2 dalį, taip pat į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsnius, siekiama užtikrinti moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimą. Šiuo tikslu joje išdėstytos nuostatos, kuriomis įgyvendinamas vienodo požiūrio principas įsidarbinimo, darbo sąlygų ir profesinių socialinės apsaugos sistemų srityse. Joje taip pat yra nuostatų, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šio principo įgyvendinimas būtų veiksmingesnis, nustatant atitinkamas procedūras.

- 16 Pagal šios direktyvos 30 konstatuojamąją dalį „pačios valstybės narės turi įvesti bet kuriame procesinių veiksnių etape įrodymų taisykles, kurios yra palankesnės ieškovams“. Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad „užtikrinant veiksmingą vienodo požiūrio principo įgyvendinimą, svarbus vaidmuo tenka taisyklių dėl įrodinėjimo pareigos priėmimui. Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl to reikėtų numatyti nuostatą, skirtą užtikrinti, kad prima facie diskriminacijos bylos atveju įrodinėjimo pareiga atitektų atsakovui, išskyrus procesinius veiksmus, kai faktines aplinkybes turi iširti teismas arba kita kompetentinga nacionalinė institucija. Tačiau reikia patikslinti, kad faktus, pagal kuriuos galima daryti prielaidą, jog buvo tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuojama, įvertina kompetentingos nacionalinės institucijos pagal nacionalinės teisės aktus ar praktiką“.
- 17 Tos direktyvos 19 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„Įrodinėjimo pareiga

1. Valstybės narės taiko tokias pagal jų nacionalines teismų sistemas numatytas priemones, kurios yra būtinos užtikrinti, kad tais atvejais, kai asmenys, manantys, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, teismui ar kitai kompetentingai institucijai nurodo faktines aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, atsakovas turi įrodyti, kad vienodo požiūrio taikymo principas nebuvo pažeistas.

2. Šio straipsnio 1 dalis netrukdo valstybėms narėms nustatyti ieškovams palankesnes įrodymų taisykles. <...>“

III. Susitarimas dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos

- 18 Pagal Susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (EAEB), kurį Europos Sąjungos Taryba patvirtino 2020 m. sausio 30 d. Sprendimu (ES) 2020/135 (toliau – Susitarimas), šio susitarimo įsigaliojimo dieną, t. y. 2020 m. vasario 1 d., Jungtinė Karalystė išstoja iš Sąjungos.
- 19 Vis dėlto Susitarimo 126 straipsnyje numatytas pereinamasis laikotarpis, kuris baigsis 2020 m. gruodžio 31 d. ir kurio metu Jungtinės Karalystės teritorijoje toliau bus taikoma Sąjungos teisė.
- 20 Pagal Susitarimo 127 straipsnio 3 dalį „pereinamuoju laikotarpiu pagal 1 dalį taikytina Sąjungos teisė Jungtinės Karalystės atžvilgiu ir jos teritorijoje turi tokia pačią teisinę galią kaip ir Sąjungoje bei jos valstybėse narėse ir yra aiškinama bei taikoma vadovaujantis tais pačiais metodais ir bendraisiais principais, kurie taikytini Sąjungoje“.

IV- Equality Act 2010

21 *Equality Act 2010* (2010 m. Lygybės įstatymas) 136 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis straipsnis taikomas visoms procedūroms, susijusioms su šio įstatymo pažeidimu.

2. Jeigu yra faktinių aplinkybių, iš kurių teismas, nesant jokio kito paaiškinimo, gali nuspręsti, kad asmuo (A) pažeidė atitinkamas nuostatas, teismas turi nuspręsti, kad šis pažeidimas buvo padarytas.

3. Šio straipsnio 2 dalis netaikoma, jei A įrodo, kad A nepažeidė atitinkamų nuostatų.“

V - Nacionalinė teisė, susijusi su teismo įgaliojimais ir pareigomis taikant užsienio teisę

22 *Code civil* (Civilinis kodeksas) 3 straipsnyje, kuriuo remdamasis *Cour de cassation*, nesant specialiųjų teisės aktų, suformulavo Prancūzijos tarptautinės privatinės teisės principus, nurodyta, kad „viršesnės privalomos nuostatos yra privalomos visiems šalies teritorijoje gyvenantiems asmenims. Nekilnojamajam turtui, net tam, kurį turi užsieniečiai, taikoma Prancūzijos teisė. Teisės aktai dėl asmenų civilinės būklės ir teisinio subjektiškumo taikomi prancūzams, įskaitant užsienyje gyvenančius prancūzus.“

23 Remdamasis šia nuostata *Cour de cassation*, be kita ko, konstatuoja, kad „Prancūzijos teismas, kuris pripažįsta, kad taikytina užsienio teisė, turi *ex officio* arba šalies, kuri ją remiasi, prašymu nustatyti jos turinį padedant šalims ir, jei reikia, pats, ir priimti sprendimą dėl ginčijamo klausimo pagal užsienio pozityviąją teisę“ (*Cour de cassation* 1-oji civilinių bylų kolegija, 2005 m. birželio 28 d. <...> Bull. 2005, I, Nr. 289; *Cour de cassation* komercinių bylų kolegija, 2005 m. birželio 28 d. <...> Bull. 2005, IV, Nr. 138).

24 *Cour de cassation* konstatuoja, kad bylą iš esmės nagrinėjantys teismai suvereniai taiko ir aiškina užsienio teisę (*Cour de cassation* 1-oji civilinių bylų kolegija, 1993 m. sausio 13 d. <...> 1993, I, n°14).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo motyvai

25 Kasaciniame skunde pirmiausia keliamas klausimas dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos poveikio valstybės narės teismo, turinčio taikyti Jungtinės Karalystės teisę, kuria Sąjungos direktyva perkelta į nacionalinę teisę, teismo procese, pradėtame iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, įgaliojimams ir pareigoms, jeigu teismas, į kurį kreiptasi, turi priimti sprendimą pasibaigus šiam laikotarpiui.

- 26 Faktinių aplinkybių klostymosi metu (darbo sutartis pasirašyta 2007 m. sausio 17 d.; faktinės aplinkybės, susijusios su galima diskriminacija, klostėsi 2010–2013 m.), taip pat bylos iškėlimo dieną (2013 m.) ir *conseil de prud’hommes* (darbo bylų teismas) sprendimo priėmimo dieną (2019 m.) Jungtinė Karalystė buvo Sąjungos narė. Vis dėlto tą dieną, kai *Cour d’appel de Versailles* priėmė sprendimą dėl apeliacinio skundo, t. y. 2021 m. gegužės 27 d., Jungtinė Karalystė jau buvo išstojusi iš Europos Sąjungos.
- 27 HJ teigia, kad tuo metu, kai klostėsi ginčijamos faktinės aplinkybės, Jungtinė Karalystė vis dar buvo Europos Sąjungos narė, todėl jai buvo taikoma Sąjungos teisė, vadinasi, tuo metu galiojusi šios šalies vidaus teisė turi būti aiškinama pagal Sąjungos teisėje nustatytas taisykles, ir nesvarbu, kad tuo metu, kai buvo priimtas apeliacinio teismo sprendimas, Jungtinės Karalystės teismas nebegalėjo pateikti Teisingumo Teismui prejudicinio klausimo. HJ iš esmės priduria, kad net darant prielaidą, jog dėl šios aplinkybės Jungtinės Karalystės teismas gali būti atleistas nuo pareigos pateikti Sąjungos teisę atitinkantį išaiškinimą, Prancūzijos teismui tokia pareiga vis dar taikoma, nes jis turi taikyti ginčijamų faktinių aplinkybių metu galiojusią Europos Sąjungos valstybės narės nacionalinę teisę.
- 28 CACIB iš esmės teigia, kad pats *Cour de cassation* neturi spręsti dėl kitos valstybės narės teisės suderinamumo su Sąjungos teise ir dėl atitinkamos valstybės narės teismų pateikto jos išaiškinimo pagrįstumo. Jos nuomone, *Cour de cassation* neturi pakeisti kito užsienio teismo, kad nustatytų užsienio valstybės pozityviosios teisės kryptį, ar pareikšti savo pozicijos dėl jos teisinės politikos ir jos atitikties Sąjungos teisei, nes tai priklauso tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kompetencijai.
- 29 Generalinė advokatė mano, kad reikia pateikti prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui. Ji nurodo, kad dėl Susitarimo teksto ir, konkrečiai kalbant, dėl to, kad jame nėra sąlygų dėl teisės, taikytinos ginčams, pradėtiems nagrinėti valstybių narių teismuose pereinamuoju laikotarpiu, tačiau pasibaigus šiam laikotarpiui dar nebaigtiems nagrinėti, kyla abejonių dėl to, ar Sąjungos teisė buvo taikytina, kai apeliacinis teismas paskelbė skundžiamą sprendimą.
- 30 *Cour de cassation* mano, kad šiuo klausimu išlieka pagrįstų abejonių.
- 31 Nors ieškiniui, pareikštam iki Susitarimo 126 straipsnyje numatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos, tą dieną buvo taikoma Sąjungos teisė, įskaitant Direktyvą 2006/54/EB, apeliacinio teismo sprendimo priėmimo dieną, t. y. 2021 m. gegužės 27 d., Sutartys ir konkrečiau – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 288 straipsnis nustojo galioti Jungtinės Karalystės teisės sistemoje.
- 32 Taigi, nors galimos diskriminacijos faktinių aplinkybių susiklostymo dieną byloje buvo taikomas Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnis, reikia kelti klausimą, ar dėl Susitarimo gali būti atgaline data kvestionuojamas Sąjungos teisės taikymas ir, be kita ko, teismo pareiga taikytiną teisę aiškinti pagal Sąjungos teisę.

- 33 Būtų galima manyti, kad nors tą dieną dalis Sąjungos teisės dar buvo Jungtinės Karalystės teisės dalis pagal Jungtinės Karalystės priimtus teisės aktus, Sąjungos teise negalima grįsti jokios pareigos aiškinti Jungtinės Karalystės teisę taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę.
- 34 Priešingai, būtų galima manyti, kad dėl to, jog faktinės aplinkybės susiklostė ir teismo procesas pradėtas iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, Jungtinės Karalystės įstatymą, kuriuo Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnis perkeltas į nacionalinę teisę, kitos valstybės narės teismas turi aiškinti laikydamasis Sąjungos teisės, net jeigu jis priima sprendimą pasibaigus pereinamajam laikotarpiui.
- 35 Taigi reikia išaiškinti Susitarimą dėl to, ar teismas, kuris priima sprendimą pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, jeigu faktinės aplinkybės susiklostė ir (arba) byla buvo iškelta iki tos datos, Jungtinės Karalystės teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnis, turi laikyti valstybės narės teisės aktais, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama direktyva.
- 36 Antra, kasaciniame skunde keliamas klausimas, ar pareiga valstybės narės teismo nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, taikoma ir tuo atveju, kai šis teismas turi taikyti kitos valstybės narės teisę.
- 37 HJ iš esmės mano, kad, taikydamas kitos Europos Sąjungos valstybės narės teisės nuostatas, Prancūzijos teismas, kontroliuojant *Cour de cassation*, turėtų šias nuostatas aiškinti ir taikyti taip, kad jos atitiktų Sąjungos teisę. Ji, be kita ko, nurodo, kad *Cour de cassation*, tikrindamas įstatymo atitiktį tarptautinėms sutartims, tuo atveju, kai kalbama apie Europos Sąjungos valstybės narės įstatymą, juo labiau turėtų patikrinti šio užsienio įstatymo nuostatų suderinamumą su Sąjungos teise, nes pagal pagrindinį Sąjungos teisės viršenybės principą ši teisė privaloma taikant visą Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinę teisę ir šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nacionalinį teismą yra pripažinęs Europos Sąjungos bendrosios kompetencijos teismu. HJ pripažįsta, kad jei *Cour de cassation* nuspręstų, jog yra pagrįstų abejonių dėl tokios pareigos apimties, jis dėl to turėtų pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.
- 38 CACIB iš esmės nurodo, kad kiekvienam nacionaliniam teismui suteikus teisę kvestionuoti bet kurį kitos valstybės teisės aktą kiltų labai keblių problemų ir valstybės narės galėtų tai suvokti kaip jų suvereniteto pažeidimą.
- 39 Generalinė advokatė iš esmės teigia, kad jei Teisingumo Teismas atsakytų, kad taikytina Sąjungos teisė, reikėtų taikyti jo jurisprudenciją, susijusią su Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principu, pagal kurią, atrodo, reikalaujama jos laikytis, kai nacionaliniai teismai taiko kitos valstybės narės teisę. Vis dėlto ji nurodo, kad, pirma, Teisingumo Teismas aiškiai nepatvirtino tokios pareigos buvimo, antra, jeigu visos valstybės narės laikytųsi šios pareigos, tai Europos Sąjungai reikėtų tokį svarbų politinį pokytį link didesnės integracijos, kad ir dėl šio antrojo aspekto, atrodo, būtina kreiptis į Teisingumo Teismą.

- 40 *Cour de cassation* mano, jog siekiant užtikrinti, kad Prancūzijos valstybė laikytusi Sąjungos teisės viršenybės, reikėtų, kad keistusi jo vykdomos užsienio teisės taikymo ir aiškinimo kontrolės pobūdis, jeigu Prancūzijos teismas privalėtų vertinti kitos valstybės narės priimto įstatymo atitikį Sąjungos teisei.
- 41 *Cour de cassation* yra žinoma, kad nuo to laiko, kai buvo priimtas Sprendimas *Marshall*, Teisingumo Teismas laikosi pozicijos, kad direktyva „*pati savaimė negali sukurti pareigų privačiam asmeniui, todėl ja iš esmės negalima remtis prieš tokį asmenį*“ (1986 m. vasario 26 d. Sprendimo *Marshall*, C-152/84, 48 punktas, ECLI:EU:C:1986:84).
- 42 Vis dėlto Teisingumo Teismas taip pat yra konstatavęs, kad „*taikydamos nacionalinę teisę, nesvarbu, ar jos nuostatos priimtos prieš priimant direktyvą, ar po jos priėmimo, ir aiškindamas šią teisę, nacionalinis teismas turi tai daryti kuo labiau atsižvelgdamas į direktyvos nuostatas ir tikslus, kad pasiektų ja užsibrėžtą tikslą ir taip laikytusi Sutarties 189 straipsnio trečios pastraipos*“ (1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Marleasing*, C-106/89, 8 punktas, ECLI:EU:C:1990:395).
- 43 Kadangi pagal Sprendimą *Von Colson ir Kaman* (minėtas šio sprendimo 12 punkte) Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principas yra privalomas nacionaliniams teismams, kaip valstybės narės institucijai, kuriai tenka pareiga įgyvendinti direktyvas savo nacionalinėje teisinėje sistemoje, negalima atmesti galimybės, kad taip būtų ir tuo atveju, jei šis teismas turėtų taikyti kitos valstybės narės nacionalinę teisę.
- 44 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad „*ginčą nagrinėjantis teismas <...> privalo taikyti valstybės, kurios teismai nurodyti [sąlygoje dėl jurisdikcijos], teisės aktus ir juos aiškinti pagal Sąjungos teisę, visų pirma pagal Direktyvą <...>*“ (2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Ryanair*, C-519/19, 51 punktas ir 2022 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Luxury Trust Automobil*, C-247/21, 67 punktas, ECLI:EU:C:2022:966).
- 45 Taigi atrodo, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją nacionalinis teismas turi pateikti Sąjungos teisę atitinkantį išaiškinimą, net jeigu jis turi taikyti kitos valstybės narės teisę.
- 46 Vis dėlto aiškiai paklaustas to paties klausimo, Teisingumo Teismas dėl nagrinėtos bylos ypatumų į jį neatsakė (2022 m. gruodžio 15 d. sprendimas, C-577/21, ECLI:EU:C:2022:992).
- 47 Be to, galėtų būti naudinga žinoti, ar nacionalinio teismo, kuris taiko kitos valstybės narės teisę ir konstatuoja, kad jis negali pateikti Sąjungos teisę atitinkančio išaiškinimo, įgaliojimai ir pareigos yra tokie patys, kaip tie, kuriais jis naudojasi taikydamos savo nacionalinę teisę, ir, jei taip, ar pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje įtvirtintą nediskriminavimo principą, sukonkretintą Direktyvoje 2006/54/EB, jis gali netaikyti nacionalinės teisės net nagrinėdamas ginčą tarp privačių asmenų.

- 48 Taigi išlieka pagrįstų abejonių dėl tokios išvados, todėl *Cour de cassation* mano, kad ir šiuo klausimu būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, be kita ko, atsižvelgiant į atsakymo institucinius aspektus.

REMDAMASIS ŠIAIS MOTYVAIS, teismas,

atsižvelgdamas į SESV 267 straipsnį,

pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

1. Ar 2020 m. sausio 30 d. Europos Sąjungos Tarybos sprendimu (ES) 2020/135 patvirtintas Susitarimas dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (EAEB) turi būti aiškinamas taip, kad teismas, kuris priima sprendimą pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, jeigu faktinės aplinkybės susiklostė ir (arba) byla buvo iškelta iki šios datos, Jungtinės Karalystės teisės aktą, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 19 straipsnis, turi laikyti valstybės narės teisės aktu, kuriuo direktyva perkelta į nacionalinę teisę?

2. Ar SESV 288 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad privačių asmenų ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas, privalantis taikyti kitos valstybės narės teisę, nepažeisdamas tarpusavio pasitikėjimo principo turi šios teisės nuostatas aiškinti taip, kad jos atitiktų direktyvą?

3. Jeigu nacionalinis teismas mano, kad toks Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas neįmanomas, ar jis turi, kaip jis tai darytų savo nacionalinės teisės atveju, netaikyti šios teisės, kai keliamas klausimas dėl bendrojo Sąjungos teisės principo arba pirminės teisės nuostatos, sukonkretintų direktyvoje?

SUSTABDO kasacinio skundo nagrinėjimą, kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priims sprendimą.

<...>

<...> [proceso duomenys]

<...>